

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Nordiske Smaadigte

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. XVI. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1838_601-txt-shoot-idm658.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Herom stræbde jeg i et lille Flyveskrift "til Nordmænd om en Norsk Høiskole" i Korthed at samle mine Tanker, men om det end ikke havde mødt endeel Misforstand, kunde jeg dog ikke lade denne Leilighed ubenyttet til at bede mine Norske Læsere, for deres egen, for gamle Norges, for hele Nordens og for Menneske-Slægtes Skyld, at skjænke min Opfordring alvorlig Opmærksomhed og kjækt lægge Haand paa et *Storværk*, der vel er hele Christenhedens, men dog øiensynligst *Norges Tarv*, og ingensteds saa let at udføre som i "Kæmpers Fødeland," hvor *Folke-Stemmen* er *Lands-Lov* og Vanskeligheder kun velkommen Leilighed til at udvikle det Mod og den Kraft, der hører til at overvinde dem. Ja, i *Norge* er det aabenbar, i Menneskehedens store Sag: *Livs-Oplysning* og ægte *Folke-Dannelse*, kun det første Skridt, der koster, kun Aflæggelsen af de *Papistiske* og *Pedantiske* Fordomme, der selv i Norden har stemplet *Latinen* til "Gudernes Sprog," skjøndt det i sin Livstid var det mest djævleblændte Folks under Solen, og nu kun er Gravens og spørgende Gjengangeres, og at stemple den *Romerske*, den mest *tyranniske* saavel som den ugudeligste, aandløseste og gemeneste Tankegang paa Jorden, stemple den til *grundig, videnskabelig, himmelsk xvii Oplysning*. Dog, seer jeg ret, da trænger Man i *Norge* ei engang til at aflægge, men kun til at trodse, disse alt "Menneskeligt" og dobbelt alt "*Nordisk*" vanærende Fordomme; thi vel er sagtens i *Norge*, som alle vegne, en enkelt *Rector* saa forblindet af Overtro paa sin egen Dannelses ubestridelige Værd og sine daglige Syslers mageløse Vigtighed, at han virkelig indbilder sig, den "*Latinske Grammatik*" er en "Siprianus," hvormed Man kan trylle "tolv Mands Vidd" ind i hvert Kjød hoved, og uden hvilken derfor baade "Nordens Aand" og alle Aander er kun Sinker og Barbarer; og vel er det ogsaa mueligt, skjøndt neppe rimeligt, at en enkelt "*Latinsk Jurist*" i *Norge*, som saamangen En hos os, af allehaande let begribelige Grunde, holder paa "*Romer-Retten*" baade som et *Juridisk* Mesterværk og som et Mønster paa en *altomfattende* og *fiint adskillende* Lovgivning, vi vel ei tør haabe at naae, men maae dog bestandig have for Øie og stræbe af al Magt at nærme os; men det er aldeles umueligt, at *Norges Odelsmænd* skulde i mindste Grad elske eller dele disse det *Nordiske Folkeliv* og *Nordens Ære* lige fiendtlige Fordomme, og det er vel ligesaa umueligt, at deres *Præster* ei skulde finde, det var godt, om de havde lært *Norsk* istedenfor *Latin*. Kun en vis *Undseelse* og *Beskedenhed* kan det da være, der hindrer de ustuderede Nordmænd fra at løfte *Folke-Stemmen* mod det *Latinske* og *Romerske* Uvæsen, som derved i *Norge* vilde være tilintetgjort, og denne *Beskedenhed* er i sig selv saa elskværdig og i det Hele saa priselig, at gjaldt det ikke om "Liv og Død" i Aanxviiden, og dermed om Alt, hvad der maa være Mennesket og Folkene dyrebart, da kunde ingen sand og oplyst Folkeven noget Øieblik ønske den tilsidesat, men nu maa den tilsidesættes, fordi tre Aarhundredes Erfaring klarlig viser, at de "*Studerede*" enten sløves af det Hovedbrudd, de løfte til Skyerne, eller de bruge ingenlunde den Klarhed, de vinde, til det "almindelige Bedste." Grunden maa nemlig være hvad den vil, saa har "*Latinerne*" aldrig oprettet eller tilraadt Oprettelsen af en *folkelig Høiskole*, hvor *Kjernen* af Folket, som hverken kan eller vil lære *Latin*, fandt Leilighed til *saamegen* Dannelse og Oplysning, som "uden *Latin*" er muelig, og dermed har jo *Latinerne* soleklart beviist, at enten var deres Dannelse og Oplysning aldeles *død* og magtesløs, eller ogsaa var den *falsk*, saa de med Flid holdt *Folket i Vankundighed*. Lod nu det Sidste sig til nogen Tid undskylde, saa er det dog visselig ei nu, da Folket er kaldet til at raadslaae om alle sine borgerlige Anliggender og har Ret til selv at ordne dem, thi nu er det jo klart, at de "*Ustuderedes*" Mangel paa ægte folkelig Oplysning og Dannelse maae enten gjøre dem til blinde Redskaber i "*Latinernes*" Hænder, eller forlede dem til at forvirre og forstyrre den Borgerlige Orden og, mod deres Villie, ødelægge sig selv. Under saadanne Omstændigheder maa aabenbar et *frit Folk*, som det *Norske*, tage Mod til sig og følge ikke de fleste Stemmer i den dannede Verden, som er for den gamle Slendrian og *Skolemesterskabet*, men de Faa af deres Midte, som "uden *Latin*" øiensynlig har opsvunget sig til en langt mere xixlevende Oplysning og folkelig Dannelse end *Latinerne*, og de endnu Færre af *Latinerne selv*, der har indseet *Latinens*, hele den *Romerske* Tankegangs og hele *Bogorme-Væsenets* Fordærvlighed, saavel som ogsaa Herligheden af folkelig Dannelse paa *Modersmaalet*, og mellem disse nævner jeg med Stolthed mig selv, som den, der ikke blot i en heel Menneske-Alder urokket har vovet sin Mund og sin Pen for *Folkeligheden*, mod hele den "lærde Verden," men har i en forsvarlig hjemlet "*Verdens Historie*" beviist, at det er *alle Folkefærds* Sag, han fører, *Aartusinders Erfaring*, han udtaler. Selv en *Bogorm* af *Moders Liv*, kun altfor bekjendt med *Latinen* fra *Barnsbeen*, *Bogmager* af *Haandværk* i en heel Menneske-Alder, og en *udenlands* hverken ubekjendt eller ringeagtet *Vidskabsmand*, er jeg vel i den nærværende Tid det gyldigste og meest upartiske Vidne, af Enkeltmand at være, om *Tomheden* af det *lærde Væsen*, som det hidtil dreves, og om den *Ødelæggelses* *Vederstyggelighed*, det baade indvortes og udvortes, baade i *Tankegangen* og i hele *Levnetsløbet*, maa udbrede, naar det staaer i *Modsætning* til *Modersmaalet* og dermed til alt det *Naturlige, Fri* og *Levende* i *Folket* og det *Borgerlige Selskab*, istedenfor, som det sig burde, at have sin Rod og sin Kilde i alt Dette, og agte det for sin *Ære* og sit *Maal*, at forsvare Det mod alle Angreb, at fremme Dets hensigtsmæssige Udvikling paa alle muelige Maader, og da omsider, naar det var tilstrækkelig skeet, at *forklare* dette *Folkeliv* af det almindelige, store *Menneske-Liv*, der naturligviis kun aabenbarer sig xxklart hos Ethvert af *Hoved-Folkene* i *Een* af sine *Hoved-Retninger*, som dette Folk er bestemt til at følge. Det kan og maae gjøre mig ondt, naar jeg misforstaaes saa grovelig, som om jeg ønskede *Lærdom* og *grundig Videnskabelighed* aflagt, *Raahed* og *Barbari* indført, men det maa ikke forville mig eller afholde mig fra ved enhver Leilighed, baade mundtlig og skriftlig, at opmuntre til Anstalter for "folkelig Dannelse paa *Modersmaalet*;" thi deels er hele mit *Liv* Beviis paa, at jeg mener det alvorlig og oprigtig med "*Oplysning*" i *alle* muelige *Grader* og *Retninger*, deels er det jo ligesaa latterligt, som uforskammet at kalde *Roms* *Uvætte* mere videnskabelig end *Nordens Aand*, der alt i *Middelalderen* skabte paa *Island* det mest kolossalske Universitet i hele Verden, og endelig er det jo soleklart, at *naar* et *frit Folk* maatte vælge Et af To, enten at undvære grundlærde Folk eller at *undvære* den *Dannelse* for *Livet* og den *Oplysning* om deres egen Natur og fælles Bedste i det *Borgerlige Selskab*, som de

Alle behøve hver Dag de staae paa deres Been, at da maatte de langt heller lade det Første end det Sidste fare. Jeg gjentager det, at her er ingenlunde Talen om et saadant Valg, vi har ligesaavel i *videnskabelig* som i *folkelig* Henseende kun Valget mellem den fremmede, falske og døde og den naturlige, ægte og levende, eller mellem den *Latinske* og den *Nordiske* Oplysning og Dannelse; men da *Latinerne* dog bestandig sværge ved den *Capitolinske Jupiter* og alle *Classiker*, at al "grundig Lærdom" gaaer tilgrunde, naar Man ikke længer pidsker den *Latinske Grammatik* ind i en Hob Drenge og den *xxi Latinske Stil* ud af deres Fingerender, eller saasnart Man vover at *oplyse Folk*, som *ei* kan *Latin*, om Dybden og Rigdommen i deres *Moders maal*, om Beskaffenheden af deres egen *Natur*, af deres *Fæderneland*, af det *Borgerlige Selskab*, og af Alt hvad enhver *fribaaren* Mand maa kjende, for at være sin Stilling voxen; da *Latinerne* gjør det og mene ærlig hvad de sige, fordi de tænke, *Latinen* er netop den "*grundige Lærdom*," og da der naturligviis *ikke* kan blive grundige Videnskabsmænd *uden Latin*, hvor al Dannelse er bundet til *Latinen*, saa er der intet Udkomme med de Folk, uden at sige: velan, lad det da kun staae ved sit Værd, om den "*grundige Lærdom*" vil ødelægges af den folkelige Oplysning og Dannelse paa *Modersmaalet* eller ikke; thi *Denne* er dog lige *uundværlig*, og en grundig Lærdom, som *ikke* kan bestaae *dermed*, maa jo ethvert frit og forstandigt Folk ønske Pokker i Vold, jo før, jo heller. Staae vi derimod kun fast paa denne soleklare Sandhed, da skal *Latinerne* nødes til *enten* at bevise, *grundig Lærdom* kan ypperlig forenes med folkelig Dannelse og *Modersmaalets* naturlige *Herredømme*, eller de maae tilstaae, ethvert Folk er lovlige undskyldt, naar de ikke vil opoffre deres *Modersmaal*, deres *naturlige Tankegang*, *Folke-Stemmens* Gyldighed, og dermed det *almindelige Bedste*, blot for at have en Flok *Latinere*, og maaskee et Par grundlærde Mænd at stadse med.